

V. Učiteljstvo Dravske banovine, združeno v UJU, zbrano na X. pokrajinski skupščini v Novem mestu se čudi, da je nanovo preosnovana Kmetijska družba v Ljubljani izključila učitelja, ki je nedvomno eden najagilnejših delavcev za prospen in napredek kmetijstva, kot rednega člana družbe. Obžalujemo, da so merodajni činitelji zavzeli tako stališče in se bojimo, da to nikakor ne bo v pravoč družbe, niti v korist slovenskega kmeta.

Sklepi z ozirom na predloge odseka za obrtno in trgovsko-nadaljevalne šole.

1. Ker je zakon o obrtnih gotov, se sprejmejo predlogi, sestavljeni od odseka pri poverjeništvu ter dodajo nekatere spremembe.

2. Izhodišče obrtno in trgovsko-nadaljevalnega šolstva morajo biti interesi narodnega gospodarstva.

Ugotovljeno je, da domače industrije pri nas v obče ni in da so vsi veliki industrijski obrti v rokah inozemskega kapitala, ki izesava leto za leto ogromne množine narodnih energij in sredstev, katere se narodu v nobeni obliki ne povračajo.

V domačem obrtništvu gledamo ono celično, iz katere zamore vzkliti in se razviti lastna in domača industrija. V dosegu tega cilja je naše obrtništvu strokovno dvigniti, a mu zajedno nuditi lastno materialno podlago za postopni prehod iz rokodelske v industrijsko proizvodnjo.

Prvo omogoča zadostna strokovna in obrazna našega obrtnišтва, drugo pa najdemo v principu samopomoči na zadržani podlagi.

3. Tudi obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo mora služiti označenemu namenu. Če-tudi ima to svoje korenine v narodni šoli, vendar mora imeti značaj izrazito **strokovne šole**. Je to za našo obrt in trgovino osnovna strokovna šola, ki ji je treba osigurati sredstva, da bi mogla dosegati svoj važen cilj.

4. Da se obrtno-trgovsko nadaljevalno šolstvo materialno osigura, ne zadošča da se vsa bremena zakonitimi potem kratkoma prevale na občine. Naše občine so v veliki meri ekonomsko preslabše, da bi se na tej podlagi nadaljevalno šolstvo zamoglo razviti. Tudi občina nima dovolj gospodstvene moči, da bi breme v celoti zamogla preveliti na one kroge, katerim naj šole neposredno služijo. Zato naj se iz občin osnujejo korporacije, ki bodo skrbele za obstoj in razvoj tega šolstva. Poleg občin bodo kot vzdrževalni činitelji nastopile tudi stanovsko poklicne korporacije (zadrage, zbornice, delodajalcev in delojemalcev), banovina in država. Po, z zakonom relativno določenem razmerju naj ti činitelji vzdržujejo fond, iz katerega bi lokalni odbori mogli vzdrževati posamezne šole. Zato pa morajo ti odbori dobiti značaj **juridične osebe**.

5. Ako naj ima obrtno-trgovsko nadaljevalno šolstvo značaj strokovnih šol, se mu morajo ustvariti vsi pogoji za to. Prvi in glavni pogoj je dobro, strokovno izobrazeno učiteljsvo. Strokovne usposobljenosti pa ne nudi gotova stopnja splošne izobrazbe same na sebi — tako ne zrelostno izpričevalo učiteljska, kakor ne diploma dovršene višje pedagoške šole, temveč edino strokovni študij in strokovni izpit. Skrb, za dovoljno število strokovno izobraženega učiteljsva za obrtno-trgovske nadaljevalne šole, je dolžnost činiteljev, ki kličejo te v svet, in strokovna vsposobljenost mora biti edini kriterij pri postavljanju učnih oseb nadaljevalnih šol.

6. Ker je še daleč do tega, ko bodo obrtno-trgovsko nadaljevalne šole zamogle konsumirati celotno učne moči, bodo mogli tudi v bodoče poučevati na zavodih učitelji drugih šol. V tem dejstvu je že podano njihovo službeno razmerje kot učitelji na nadaljevalnih šolah napram svojem službodajalcu. To ne more biti javnopravnega značaja, temveč **privatno-pravnega**. Službeno razmerje se ustanavlja pogodbenim putem, če mogoče postotom kolektivnih službenih pogodb, katere pa

bi za učiteljsvo sklepale njegove **strokovne organizacije**.

Sklepi z ozirom na predloge odseka za obmejno šolstvo.

(Poročevalec tov. Ciril Hočevar.)

1. Sprejel se je poslovnik, ki ga je izdelal odtok s popravili, ki so vnešena v originalu, podpisanim po predsedniku in zapisničarju odseka.

2. V stalni odtok se predlagajo tovariši: Ribič Josip, Bensa Andrej, Venturini Fran, Berce Anton, Hartman Amalija, Peternel Lud., Gallob Rudolf in Vauda Mirko.

3. Vsako obmejno učiteljsko društvo izvoli stalnega poročevalca za odtok pri prvem zborovanju.

4. Ugotovljamo, da nacionalno šolstvo ob meji napreduje, da je napravila šola v vsakem oziru svojo dolžnost in skuša z vsemi sredstvi izboljšati nacionalen položaj v obmejnih krajih.

5. Vidimo pa, da posveča naša javnost razmeram ob meji premalo pažnje. Pretežen del kapitala je v tujih rokah, ki izvajajo pritisk na slov. uslužbenstvo in narod, ki je proti temu brez vsake moči.

6. Prosimo naše oblasti, da posvečajo našim obmejnima razmeram še večjo pažnjo. Učiteljsvo, ki deluje v obmejnih krajih, naj prejema gnotno in moralno podporo.

7. V obmejne kraje se namešča samo nacionalno neoporečno uradništvo. Nikakor ne spadajo v te kraje uradniki, poročeni s tuje-rodnimi ženami, ki povzročajo le germanizacijo in madžarizacijo družbe in s slabim nacionalnim vzgledom vplivajo tudi na narod.

8. Odtok za obmejno šolstvo stopi v stik z nacionalno obrambenimi organizacijami v svrhu praznovanja 10letnice koroškega plebiscita.

9. Otroci, ki imajo slovenska rodbinska imena, se morajo vsolati v slovenske razrede manjšinskih šol.

10. Uradna potrdila o narodni pripadnosti šolobveznih otrok smejo izdajati edino sreska načelstva in to le, če zahteva to šolski upravitelj ali starši sami.

11. V manjšinskih razredih naj se uporablja direktna učna metoda.

12. Izdajanje dovoljenj za študij osnovnih in srednjih šol v inozemstvu, naj se za naše državljane ukine, ker se ga poslužujejo le rodilci, ki hočejo vzgojiti svoje otroke v tujem nacionalnem duhu.

13. V vseh uradih naj se prepove govorenje v tujih jezikih, ker se je vsak količjak lojalni državljan v dobi 10 let z lahkoto priučil državno-uradnega jezika.

Sklepi z ozirom na predloge pevskega odseka.

(Poročevalec tov. A. Horvatič.)

1. Sklene se soglasno, da se likvidira učiteljski pevski zbor kot samostojno društvo.

2. Stavi se nujni predlog, da se priključi organizaciji UJU, poverjeništvu Ljubljana kot odtok.

Sklepi gospodarskega odseka.

1. Revizijsko poročilo se vzame na znanje in odobri.

2. Račun izgube in dobička ter račun bilance se odobri.

3. Račun Mladinske Matice in »Našega roda« se odobri.

4. Z ozirom na poročilo nadzornega odbora in na priznano vzorno in ogromno delo pri vodenju blagajniških knjig predlaga gospodarski odtok: Pokrajinska skupščina prizna blagajniku iz fonda Mladinske Matice bilančno nagrado v znesku 3000 Din, ker tvori Mladinska Matica najbolj aktivni del bilance poverjeništvu UJU Ljubljana in je pozoročalo največ dela blagajniku. (Soglasen sklep).

Predlogi.

a) Predlog učiteljskega društva za logaški okraj glede obveznega mesečnega plačevanja po 1 Din od vsakega člana Učit. domu v

no, da je potreben naš nadaljnji razgovor.

Ne mislim sicer odgovarjati na podrobnosti v njegovem članku, orišem in pojasnim naj samo osrednjo točko našega problema: kakšno je stališče in razmerje pedagoga do umetnosti v okviru mladinske književnosti. V ta namen sem iztrgal iz članka Voukove vodilne misli, ki določajo njegovo stališče do ciljev in smeri mladinskega lista in ki sem jih postavil na uvodno mesto mojega odgovora.

Imam vtis, da sva si edina s tov. Voukom menda samo v vprašanju, katere in kakšne reči, ustvaritve... sodijo v področje umetnosti, kakor tudi o tem, da je dandanes umetnost sila relativen pojem, ki si ga vsak količjak pismen človek razlaga po svoje. Tudi je res, da uganjajo danes ljudje nad umetnostjo največje — nemoralnosti! Manj enotnosti pa vidim v vprašanju, v koliko je umetnost, oziroma umetnina sama na sebi vzgojna brez posredovanja drugih. Prav za prav hočem reči, da ima vsaka čista in pristna umetnina v sebi vse tiste lastnosti, ki jih je pa seveda treba še primerno dvigniti (ker so latentne!), da postane bodisi posredno (šole, akademije, tečajji...) ali celo neposredno (v inteligentnem krogu odraslih) poučna in vzgojna zadeva človeku kot posamezniku, oziroma narodu, človeštvu vobče. V trenutku, ko je resničen pesnik napisal zadnji verz svoje pesnitve ali slikar potegnil poslednjičkrat s čopičem po platnu..., neha njegovo osebno delo in začne delo drugih: kritika filologa, kronista, vzgojitelja, čitatelja... In v vrsti teh so tudi — **pedagogi** s svojim stališčem! Pravam, da lahko postane umetnina v pravih rokah važna **pedagoška zadeva**. Vprašam: po čigavi zaslugi? Načelno

Ljubljani in Mariboru. Sklene se: Društva, ki so se že obvezala za to plačevanje, naj svoj sklep izvajajo in redno mesečno plačujejo po 1 Din od člana Učit. domovom v smislu predloga Logaškega učit. društva, ostalim društvom pa se priporoča, da si ta sklep osvojijo.

b) Gospodarski odtok priznava važnost praktičnih samoizobraževalnih tečajev, odnosno zato priporoča pov. UJU, da se ti tečajji še nadalje vrše. Z ozirom na prihodnje čas naj se za letos tečaj opusti, za prihodnje leto pa naj se pripravijo v teku šolskega leta.

c) Gospodarski odtok predlaga, naj po sklepu večine društev delegate plačujejo društva sama.

d) Gospodarski odtok predlaga, da se poslovnik, kakor ga je izdelal gospodarski svet UJU pov. Ljubljana, v celoti sprejme. V dopolnitev gospodarskega sveta predlaga tovariša Karla Štravs in Leopolda Bačlerja.

e) Predlog kranjskega učiteljskega društva glede znižanja letnih honorarjev članom vodstva poverjeništvu UJU za znesek 2000 Din se soglasno odkloni in se jim prizna nagrada, kakor je predvidena v proračunu.

f) Predlogi Meziškega učiteljskega društva se predlagajo v odklonitev.

g) Vabilo za pristop k Profituberkulozni ligi. Gospodarski odtok pristop članstvu priporoča, odklanja pa pristop poverjeništvu v ligo.

h) Predlog Radovljanskega učiteljskega društva glede ustanovitve Kreditne zadrage se izroči gospodarskemu svetu v proučitev.

i) Predlog učiteljskega društva za Maribor levi in desni breg glede pobiranja članarine za Slov. šolsko Matico od strani društev se odkloni.

j) Predlog tov. Kocijančiča glede ustanovitve Samopomoči za učiteljske otroke naj se izvoli pripravljajni odbor v smislu predloga, ki naj stremi za tem, da začne ta Samopomoč poslovovati že s 1. januarjem 1931.

k) Gospodarski odtok stavi v zadevi plačevanja članarine sledeči predlog: Šolski upravitelj, odnosno lokalni poverjeniki odtegujejo ali zbirajo ob priliki izplačevanja prejemkov mesečne prispevke za učiteljsko društvo ter jih takoj nakažejo društvu blagajniku. Ti nakažejo mesečno obnem s prijavi zneske blagajni poverjeništvu. Društva, ki ne plačujejo mesečnih prispevkov, se po preteku 14 dni po prejemu prijave opomnijo na njihove stroške ter plačujejo za vsak mesec 1% zamudnih obresti. Če v teku 3 mesecev svojih dolgov ne poravnajo, se članstvu ustavi pošiljanje listov.

l) Gospodarski odtok je vzel poročilo o delovanju Učiteljske gospodarske poslovalnice v vednost ter predlaga: Delegacija apelira na vsa svoja društva in članstvo, ki še ni uredilo pristopa v UGP, da to gotovo izvede vsaj do konca septembra 1930., zlasti pa poziva vse organizirane upravitelje in upraviteljice, kakor tudi drugo članstvo, da naročajo vse šolske potrebnosti le potem UGP.

Zahvala.

Na pokrajinski skupščini v Novem mestu je bilo učiteljsvo tako toplo in gostoljubno sprejeto, da je koj vsak čutil, da se nahaja med rojaki, ki znajo ceniti delo učiteljsva. Imoviti in ne, vsak se je žrtvoval in se do skrajnosti omejil, da odstopi najudobnejše sobe gostom. Kamorkoli je stopil tovariš, povsod je bil dobrodošel. Čast Novemu mestu, toplo zahvaljeni njegovi meščani.

Zahvala in priznanje pa tudi novomeškemu učiteljsvu, ki je porazdelilo vse stolice članov na način in s spretnostjo, ki bi lahko služila za vzgled. Vsakdo je koj prvi dan čutil, da ni bila uslužnost narekovana po organizacijski disciplini, ampak da je imela svoj nagib v tovariški ljubezni.

Sprejem v Novem mestu je v največji meri pripomogel k dejstvu, da so se udeleženci oklenili drug drugega, obnovljali prija-

teljstvo in se vse tri dni čutili kakor ena sama družina.

Zahvala in priznanje tudi upravi Kmetijske šole na Grmu, ki je udeležencem razkazala svoje vzorno gospodarstvo ter se ob slovesu od njih z gostoljubnostjo poslovila. Tajnik: Kopal. Poverjenik: Skulj.

K zborovanju županov.

Kot poročila »Slovenec« so dne 23. julija zbrali v dvorani Rokodelskega doma v Ljubljani številni župani in občinski odborniki, člani županske zveze z vse dežele k običnemu zboru.

Po dovršenem dnevnem redu so prišli na vrsto razni predlogi. Zlasti so se oglašali govorniki k novemu šolskemu zakonu. Posebno se je poudarjala velika obremenjenost vseh občin. Zbor je ob splošnem pritrjevanju in na podlagi mnogih izjav navzočih ugotovil, da ni treba z dajatvami za kurivo in stanarino delati razdora med ljudstvom in učiteljsvom. Pri vsakem občinskem proračunu bodo prišle zadeve učiteljskih stanarin ter kuriva na dnevni red, ob vsaki taki priliki bodo padali očitki, zabavljičice, ki ne bodo v prid, pač pa v škodo učiteljskemu stanu. Ker mu bodo jemale ugled, pa tudi državi, ker ji bodo zmanjševale avtoriteto. Zaradi tega naj bi se zadeva tako uredila, da bi se ti izdatki prenesli ali na banovino ali na državo, pa bi naj se pobirali v obliki davščin. Isto velja za dajatve občin okrajnim glavarjem, odnosno glavarstvom, dalje tudi glede katehetskikh nagrad. Ugotovilo se je tudi na podlagi izjav učiteljev samih, da je kuriva v splošnem določenega preveč ter ga bodo mnogi prodajali, ker ga porabiti ne bodo mogli vsega.

Zbor je dalje razmotrival vprašanje predsednikov krajskih šolskih svetov. Krivica je v tem, da so po zakonu župani predsedniki teh odborov, nimajo pa istočasno pravice, niti da sprejemajo pošto, niti da hranijo uradno štampiljko itd.

Samo pr pripom! Ugotovitev, da je kuriva v splošnem določeno preveč, ne drži. Gospodje župani naj točno izračunajo, koliko drv med letom same porabijo, pa nam bodo dali prav. Če je res, da je kak učitelj izjavil, da bo drva prodal, ker jih ne bo mozel porabiti, je to zasebno mnenje, ki ne drži, saj sme v imenu združenega slovenskega učiteljsva podajati veljavne izjave samo poverjeništvu UJU v Ljubljani. Tudi za župansko zvezo bi moralo biti merodajno v tem pogledu mnenje organiziranega učiteljsva, ne pa kaka nepremišljena izjava. Kakor nam je ljubo prizadevanje županov, da bi odrinili stanarino in kurivo na državo, oziroma banovino, nam je pa skrajno nesimpatično, da županska zveza v istem hipu, ko se brani stanarino in kuriva, hoče tistega, ki naj po mnenju županske zveze za kurivo in stanarino skrbi, že vnaprej prepričati, da je v tem pogledu preveč odločenega. Take izjave so po svoji »prijaznosti« zelo zelo podobne izjavam tistih časov, ki se nikdar več vrniti ne smejo.

Zbor županov se je izjavil tudi proti temu, da bi poslovođe krajskih šolskih odborov pošto sprejemali in hranili pečat, čeprav vsi župani, ki imajo tajnike, občinskega pečata n. pr. ne nosijo v žepu in pošte običajno tudi ne odpirajo, ampak prepuščajo vse to občinskemu tajniku. Brez županovega, oziroma brez podpisa predsednika krajevne šolskega odbora je pa itak vsak spis neveljaven. Čemu torej navedena zahteva županske zveze? Ali ne veje tudi iz te duh starih, »zlatih«, za ugled učiteljsva tako kvarnih časov?

In pa trditve: »Pri vsakem občinskem proračunu bodo prišle zadeve učiteljskih stanarin in kuriva na dnevni red, ob vsaki priliki bodo padali očitki, zabavljičice, ki ne bodo v prid, pač pa v škodo učiteljskemu stanu,

Se nekaj v dopolnilo k naši debati!

Tov. Vouk formulira trojno nalogo mladinskega lista in pri tretji točki pravi: »Sele na zadnjem mestu naj pride na vrsto koristolnost.« Mislim ravno narobe! Kolektivna koristolnost (žal dostokrat tudi osebna) je, oziroma bi morala biti danes gibalno življenja! Med koristnim je lahko mnogo, mnogo lepšega in dobrega in te lastnosti naj bi človek spoznal tudi za — koristne. V Voukovem primeru se mi zdi, kakor da bi gojili lepoto zaradi lepote in dobro samo zaradi dobrega... Bojim se pa, da na ta način zabredemo, da še bolj v toli priljubljen, brezkrven verbalizem, ki nas hoče zadušiti skoro na vsakem koraku. Mislim, da na svetu ni ničesar, kar bi ne bilo človeku brez koristi!

Se besedo o skavtizmu! Nikoli nisem trdil, da bi bila beseda o skavtizmu kot gibanju v mladinskem listu nepotrebna, kakor mi to očita tov. Vouk, pač pa sem povedal, da je bilo nepotrebno toliko pisanja o skavtizmu v eni sami številki lista, da za drugo snov (aktualno) ni bilo več prostora (Vidov dan, sokolske svečanosti i, dr.). Naj mi veruje tov. Vouk, da bi bil s svojim razredom, šolo... najboljši ali vsaj dober skavt, ko bi to dovoljevale naše kmetске razmere in dežanski pogoji pri nas! Kdaj se to uresniči?

Se to in ono bi bilo vredno razgovora! Pa prihranim za druge prilike. Naj kdo ne smatra naših razmišljanj za živo osebno polemiko, pač pa za mirno in stvarno debato, ki vodi iz resnosti v resnost. Hočem in smatram, da razpravno vprašanje ni nikaka akcija morda proti neki osebi ali struji; take namene izključujem! Priznanje vsakomur, ki si ga zasluži!...

Torej: da se razumemo!... — — —

LISTEK.

ALBERT ŽERJAV:

Da se razumemo!...

(Odgovor na članek Ivana Vouka »Ob sklepu...« v 2. številki »Učit. Tovariša« 1930./31. in hkratu donesek k problemu mladinske književnosti.)

»Kdaj je list vzgojen? Če prinaša leposlovne sestavke resnično umetniške višine. Vsaka umetnina je obenem tudi vzgojna. Kar je lepo, ne more biti kvarno, zato je leposlovje tudi etično. Zato torej ne razumem tovariševe trditve, da je bil »Naš rod« preveč literaren in premalo pedagoško fundiran...»

(Fr. Vouk v »Učit. Tovarišu«.)

V Slov. goricah poznam prijatelja, ki mi je večkrat pravil, da so bili zanj najmučnejši trenutki tedaj, ko je pri kakem zborovanju, shodu... končal svoj govor, pa je po njegovem predavanju utihnila vsa dvorana, vsi poslušalci in se ni nikdo javil k besedi bodisi kot njegov somislec ali kritik-opozicionalec. Trdim, da ima prijatelj popolnoma prav in podobne (mučne!) dogodke je doživel med nami že marsikdo izmed nas. Zato tudi ne morem prav nič zameriti tov. Iv. Vouku, da se je oglašil k besedi, čeprav z nekaterimi celo nasprotnimi mislimi in argumenti, ki zadevajo problem slovenske mladinske književnosti s posebnim ozirom na »Naš rod«. Zadovoljen sem celo, da je odkrnila moja nedavno zapisana beseda, misel... tako moče-

ker mu bodo jemale ugled, pa tudi državi, ker ji bodo zmanjševale avtoriteto. Nam se zdi, da so se s temile trditvami nekateri vodilni gospodje Zupanske zveze že nezale- telji, pa vsaj zelo prenašli. Solški zakon je od Nj. Vel. kralja potrjen in nihče, najmanj pa od vlade postavljeni župani in občinski odborniki, nimajo pravice, da bi zaradi tega delali v občinskih sejah z učiteljstvom kake »špektaške«. Sploh pa je kurivo in stanarina zadeva šolskih in ne političnih občin, in je zato še manj opravičljivo, da bi občinski odbori na ta ali oni način proti zakonu in učiteljstvu ruvali. Da bi izvršitev od Nj. Vel. kralja potrjenega zakona, oziroma morebitne sledeče zabavljice zmanjševale avtoriteto države, je gorostasnost. Ravno narobe je

RADO BITENC:

Aktualna vprašanja.

Z novim zakonom o narodnih šolah je postavljen trden temelj za vsestranski razmah in razvoj narodnega šolstva. Določbe zakona so jasne, v kolikor niso, jih pojasni pravilnik. Kljub vsej jasnosti pa bo potrebno za gotova vprašanja vsestranskega in smotratega proučevanja.

Zelo vidna je določba o razširjanju šol in določba o učiteljskih stanovanjih. S prvo se je zagotovilo vsem šolam enakomerni razvoj, kar se v preteklosti ni dogajalo; z drugo se je rešilo dolga desetletja pereča vprašanje za podeželsko učiteljstvo. Ze ti dve določbi sami pomenita veliko pridobitev za narodno šolo, posebno podeželsko. Povzročili pa bosta mnogo debat, namišljene nezadovoljnosti in nerazpoloženja. Učiteljstvo bo moralo slišati in prenesti marsikatero pikro pripombo. Razni očitki gotovo ne bodo našemu stanu v korist. — Delavci na deželi predobro vemo, kako daleč je uvidenost ljudstva v takih in sličnih vprašanjih. Seveda so določbe zakona jasne, stvar se bo morala izvesti. Rešitev je celo zelo nujna: Koliko šol čaka na razširjenje, koliko učiteljev(ic) stanujočih v temnih, zaduljih bajtah, čaka na kolikor toliko udobno in zdravo stanovanje.

Prezreti pa ne smemo pri tem vprašanje izvedbe teh zakonitih določb. Potrebna je tudi zadovoljiva rešitev za davkoplačevalca. Res, imamo banovinski šolski odbor, v katerega kompetenco spadajo taka vprašanja in ki bo skušal najti ugodno rešitev. Ker pa ta vprašanja zadevajo naš stan in to precej živo, mislim, da ni odveč, ako se oglasi tudi učiteljstvo, posebno upravitelji kot poslovodje krajevnih šolskih odborov, ki imajo hvalno pa tudi nevaležno polje za udejetvanje v korist šole in ki bodo pri vsem najbolj prizadeti.

Iz poročil nedavne seje banovinskega šolskega odbora je razvidno, da je nujno potrebno preskrbeti 150 šolam manjkajoče razrede. Koliko razredov bo treba preskrbeti v bližnji bodočnosti? Koliko učiteljskih stanovanj bo treba sezidati? Kakšne vsote bodo za to potrebne?

Po mukepolnih, dolgotrajnih sejah krajevnih šolskih odborov se ne bo prišlo do nobenih sklepov. Po posredovanju banovinskega šolskega odbora, zanašajoč se na podporo, se bo končno sklenilo najeti dolgoročno amortizacijsko posojilo. Skušali bomo dopovedati, da se izdatki ne bodo občutili, ker jih bo sedanja generacija krila le delno. Seveda bodo te besede le pesek v očli! Pri 20letnem amortizacijskem posojilu se izdatki podvoje, pri 50letnem pa potroje. Pri 50letni amortizaciji z 10% se v 12 letih plača na obrestih vsota v višini izposojenega kapitala, pri tem pa se je odplačala istočasno komaj petina izposojenega kapitala. V naslednjih 38 letih pa je še odplačati 3/4 kapitala in za obresti še znesek v višini izposojenega začetnega kapitala. Pri tem pa obstoja še nevarnost, da dolg še ne bo odplačan, ko bo za šolo potrebno drugo tako posojilo.

Rešitev z dolgoročnimi amortizacijskimi posojili v teh zadevah ni gospodarska in ne občutno obremenjena davkoplačevalca. Na izdatke podpore tudi ni računati. Malce podpore situacije ne izpremeni.

O razvoju in delovanju Mladinske Matice.

Ni dolga doba pred nami, ki jo zaznamuje veličastna mladinska ustanova »Mladinska Matica«. Samo tri leta obstoja so tu, a vendar lahko že sedaj pokaže kaj lep moralen uspeh.

Z dejanskim poslovanjem je pričela »Mladinska Matica« v prostorih Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Po raznih sestankih je bila prva seja dne 15. oktobra 1927. Na tej seji so člani odseka pripravili razne smernice za to književno ustanovo. Treba bi bilo ugotoviti program, a rokopisov še ni bilo nobenih na razpolago. Poleg tega je bilo treba proračunati finančno stran, kalkulirati na podlagi ponudb raznih tiskarn, da bi knjižice ne bile predrage, pa da bi ustanova ne prišla v škodo, oziroma bi morala delati s posojilom. Vse to je viselo tem težje v zraku, ker se cele mesece ni vedelo zanesljivo, kako se bo odzvalo učiteljstvo in učenci. Na mnogih sejah se je razpravljalo o predlogih glede izdaje publikacij, glede ilustratorjev in pisateljev, seveda izčrpano z ozirom na mladino. Vedno se je skrbelo za propagando v dnevnikih. Uredila so se poverjenstva za šole in vse potrebno za zbiranje denarja.

Prvo leto smo imeli zelo pomanjkljiv prostor, zborovali smo med vedno prihajajočimi strankami, ni bilo ne inventarja, ne omar za arhiv in za knjižnico.

Za pridobitev dobrih izvornih in umetniških spisov je odbor razpisal kolikor mo-

res, kar Zupanska zveza trdi, čeprav nam je znano, da se v nekaterih občinskih odborih nastopa proti šolskemu zakonu.

Slednji še to: Sedanji državni vodilni krogi vedo, kaj delajo, zato pa naj občinske uprave, oziroma nekateri gospodje župani pokažejo v reševanju težavnih vprašanj občinske finančne politike kaj talenta, pa bo vse šlo. Samo nekaj dobre volje je treba, to je tudi res. Kjer pa te ni, in ni zmožnosti, naj pa dobe v roke vodstvo občinskih uprav novi ljudje. Dovolj je še poštenih, sposobnih in državi vdanih mož, ki so se otrli starih predsodkov in ki se bodo znali poglavitno pri vsem svojem javnem delovanju v razmere, nastale v naši državi po 6. januarju 1928.

Najbolje gospodarstvo je gospodarstvo z »gotovim« novcem, kar bo treba pri tem upoštevati.

Oziraj se na to, sta možni dve ugodni rešitvi:

1. Uvedba obveznih fondov s proračunskim letom 1931. po krajevnih šolskih odborih tako, da bi se v nekaj letih zbrala potrebna vsota (sestaviti bi se moralo takoj načrt stavbe s pripadajočim proračunom). Iz vsakoletnih obresti fonda bi se kriili izdatki za stanarino učiteljstvu. Ubožnejšim krajem pomaga banovina. Sicer bi se pri tem težke razmere zaradi pomanjkanja učnih prostorov raztegnile še na nekaj let (se bodo itak), učiteljstvo bo odložilo vselitev v nova stanovanja in sprejemalo odškodnino v obliki stanarine tako dolgo, dokler ne bodo stanovanja na razpolago. Pri tem bi bilo potrebno podaljšati rok v § 173. zakona o narodnih šolah na 10 let. Obstojeca stanovanja naj bi se ocenila in učiteljstvu izplačala razlika. V krajih, kjer absolutno ni dobiti primerne stanovanja, naj banovina takoj omogoči zidanje s podporo v obliki brezobrestnega posojila, ki bi se z ozirom na razmere delno odpisalo.

2. Banovina, oziroma banovinski šolski odbor prevzame preskrbo potrebnih razredov in zidanje učiteljskih stanovanj v svoj program, ki naj ga izvrši povsod in z lastnimi sredstvi.

Ta gradbeni načrt bi se dal izvesti v zakonitem roku, zahteval bi za nekaj let višje obdavčenje, ki pa ne prihaja v poštev, ker bi itak skoraj vsi šolski okoliši morali nositi še večja bremena mnogo več let.

Z gradnjo bi se pričelo v najpotrebnejših krajih, kjer je pomanjkanje prostorov zelo občutno in v prvi vrsti, kjer manjka sorazmerno največ učiteljskih stanovanj.

Prednosti tega načrta bi bile:

a) Vsak okoliš bi prispeval po svoji davčni moči, bogatejši kraji bi pomagali revnejšim. Bremena bi bila razdeljena najpravičnejše.

b) Onemogočeno bi bilo vsako zapostavljanje šol, t. j. vse šole bi imele enakomerno sorazmeren razvoj. Šolstvo ne bi bilo toliko odvisno od nekaternikov, ki so poklicani delati za razvoj šole, s svojo nekulturno neuvidevnostjo pa razvoj šole zavirajo.

c) Najhitreje bi prišle šole do potrebnih razredov, učitelji do dobrih stanovanj, davkoplačevalci pa bi prihranili sebi in potomcem lepe vsote.

Pri razširjanju šol bo treba rešiti še eno vprašanje. V krajih, kjer ni nobenega izgleda, da bi privatna iniciativa, naj si bo to zaradi nemožnosti ali nerazumevanja, skrbela za narodno prosvetevanje, bo vsekakor potrebno omogočiti učiteljstvu kulturno delovanje s tem, da bi se šolam priključili potrebni prostori, ki bi služili temu namenu. Mislim, da bi ne bilo težko preskrbeti takim krajem primerno dvorano (v velikosti razreda) z odrom, ki bi na deželi zadostovala za šolske namene (telovadnica, dvorana za šolske slovesnosti in prireditve) in ki bi omogočila ustanovitve šolskega društva pod iger okriljem bi učiteljstvo koncentriralo svoje delovanje za dobrobit naroda in države.

goče visoke nagrade, odzivi so bili pa majhni in treba je bilo osebno iskati prispevke pri vseh znanih slovenskih pisateljih. Prvotno se je računalo samo na 10.000 naročnikov ali na kakih 10% šoloobiskujočih otrok, mislilo se je pa tudi na širok razvoj.

Na več strani se je odsek obrnil za podporo in večji odvzem knjig. Bivši ljubljanski občinski odbor je naročil za 6000 Din knjige »Sadjarčiki«. Večje število knjig je prevzela bivša »Jugoslovska Matica«, za 3000 Din; Ciril-Methodova družba za 5000 Din in »Brezalkoholna produkcija« za 1500 Din.

Glede »Zvončka« ni odbor stavil nikakih mej in je stal na stališču, da poleg »Mladinske Matice« vedno lahko neovirano izhaja vsak drug list.

V drugem letu so se pomnožile publikacije s četrto knjžico. Nadaljnji književni program se je sestavljal za približno 10 let. Kaj takega prav točno ne more zaznamovati nobeno enako podjetje, ker je izdajanje knjig v veliki meri odvisno od došlih rokopisov. Ako jih odobr ne dobi, mora pač misliti na kaj drugega program.

»Mladinska Matica« ima v pravih določeno, da tudi drugače pomnoži slovo. Zato se je v tretjem letu odločila za izdajo posebnega lista za mladino. Tudi za ta namen je bilo treba najti pravo gospodarsko ravnovesje. Prvotni namen lista je bil, da bi bil po možnosti prikrojen za vsa mladino od

najnižjega do najvišjega razreda. Po raznem pretresovanju smernic, propagande, naklade in urejevanja je prišel na dan mladinski list »Naš rod«. Ta se je urejal do nadaljnega ločeno od »Mladinske Matice«, a se je namenjen v prihodnje zopet z njo združiti.

Toliko predstavim za kratek vpogled v zasnovano mladinske književne organizacije. Nadaljnje podatke bo podal iz odseka tov. Ako bi hotel več podrobnosti omenjati, bi moral čitati vse zapiske sej. Teh je bilo v I. letu 32, v II. letu 21, v III. letu pa tudi okrog 30. Odbor je delal vsa leta brezplačno.

V vzpodbudo dostavim še tole:

Upanje in bodočnost naroda je mladina. Tako kakor pravi pesnik Medved:

»Mladina ti budiš nam upe zlate, srce dvigajo pogledi nate.«

Naravno je, da mora vzgoja imeti smisel in vodstvo mladinskih knjig. To velja posebno v času, ko ima tisk toliko vpliv na mišljenje in izobrazbo naroda.

Če ima knjiga namen, da vodi narode k sreči; če naj upoštevamo besede, da je knjiga moč, ki narode nad čase dviga, potem je dolžnost učiteljstva, da vedno pospešuje dobro mladinsko književnost.

Fort. Lužar, banski šolski nadz.

Univerza — domena odličnjakov.

Pred kratkim so časopisi prinesli avtentično vest, da bodo mogli v bodoče posečati kot redni slušatelji univerzo vsi oni maturanti učiteljska, ki bodo z odliko ali vsaj prav dobrim uspehom dovršili učiteljske. Pozdravljamo in se veselimo sadu, ki ga je rodila daljša borba, ki se je vodila v tem pravcu. Vendar z deljenimi občutki.

Spušчам se na spolska tla, v nekakšno borbo s predsodki. Predsodki so velesila. In vendar. Govorim v imenu vseh onih, ki jih je bojna vihra iztrgala iz rednega študiranja in jih zanesla v neurejene razmere. Govorim v njihovem imenu, čeprav me je za to poveril le moj čut za pravičnost.

Vsi mi, precejšnja množica nas je, smo se vrnili iz bojnega polja med šolske stene. Hiteli smo s študijem, primanjkovalo je učnih moči, na hitrico so stresli v nas učnost, nas potisnili v razne tečaje, da smo liki prva napadalna patrulja hiteli na branike prosvete. No, razumljivo je, da velika večina ni mogla doseči niti prav dobrih uspehov, koliko manj je bila mogoča odlična kvalifikacija. Sli smo pa v šolo s širokim pogledom v svet, mladi po letih, a stari po skušnjah. Tekom učiteljevanja je slehri skušal nadoknaditi to, kar je bilo pomanjkljivega v njegovi izobrazbi. V prednjih vrstah jih najdete, delajo, se udejetvujejo vsestransko, njih strokovna kvalifikacija je skoro vsa odlična.

Zrtvovati so morali svoja leta, preživeti najlepšo mladost v krvavih bojih, in so se kot nekakšni invalidi vrnili domov. Mnogokdo teh bi rad danes na univerzo, a mu je pred nosom zaklenjena z »odličnim, pravdo- brim« ključem.

Morda prav doslej še nihče našega letnika ni pomislil na to, prepričan pa sem, da bi se jih nekaj dvignilo in se znova vsedlo za knjige. Univerza ni nikakšna hiša za lenivce. Tam mora vsak prijeti za knjige in študirati. Zato je popolnoma neutemeljen slehri predsodek kakor n. pr. kaj bodo študirali slabše kvalificirani, deloma že nadtridesetletniki, družinski očetje in tako. Tam jim pač nihče ne bo ničesar spregledal. In dalje, vsak bo študiral na svojo pest, država ne predvideva podpore, drugih bonitet tudi ne. Kje so tu resne ovire? Znano je, da je baš odlično »izpričevalo« bilo večkrat in je opeotovano predmet raznih zafrkacij, čeprav večkrat po krivici. Življenjska borba, skušnje in uravnovešenost vsekakor odtehtata še tako izvrstno dokazilo kandidatove zrelosti.

Invalidom, dobrovoljcem so naklonili razne udobnosti. Mi smo izgubili leta, po pravici se smatramo za vredne, da se nam v oziru univerzitetnega študija odpro vrata na stežaj. Če bomo slabo študirali, bodo že poskrbeli, da bomo zlezli »skozi«, tu je vsaka širokogrudna bojazen odveč.

Nočem kriticirati pomembne pridobitve, hotel sem le opozoriti na nas in naj spregovorim še zadnje: dostop na univerzo kot redni slušatelj naj bi imel vsak učitelj, učiteljica. Kdor se čuti močnega, bo bržkone zmagal, slabši se ne bodo upali skozi sito. Čemu meje. Vsak državljan imej pravice do najvišje izobrazbe, kakor je to že uvedeno v nekaterih naprednih državah. Kako se bo usidral pozneje je njegova stvar.

Res, da je navidezno potreben nek numerus clausus da ne nastane hiperprodukcija inteligentnega proletariata, ki ustvarja premočno konkurenco. Nu, konkurenca je dobra stvar, ona nivelira tako življenjske vrednote kakor duhovne. Kdor se naveliča tu naj gre tole kamenje.

Baš zaradi omenjenih dejstev bi bila potrebna čim večja toleranca te ideje, ki je bila pa že neštetokrat v najrazličnejših oblikah izražena. Da se končno zopet omejim: prosim predvsem kolege izza vojne, da se oglašje v listu k besedi, vse ostale pa, da vsestransko podprejo borbo za pravice, ki jim pripadajo po človeških zakonih. Uporabil bo pa pravico le oni, ki se čuti močnega, ki želi po trudu k zvezdam.

Obleke kemično čisti, barva, plešira in lika tovarna JOS. REICH.

Rasporeditev nadzorniških srezov in sedežev v Jugoslaviji.

Predsednik vlade je izdal na predlog ministrstva prosvete pod III. br. 31.411 od 17. junija 1930, sledečo rešitev:

Na osnovi čl. 49. in v zvezi čl. 28. in 29. zakona o notranji upravi in § 115. Zakona o narodnih šolah

rešava mo:

da se po številu učiteljstva, šolskih razredov, otroških vrteev in drugih prosvetnih ustanov, po terenskih in prometnih razmerah ustanovijo šolski srezji na sledeči način, a sedeži sreskih šolskih referentov bodo v označenih krajih:

1. Dravska banovina.

Št.	V sestav šolskih spajajo politični srezji	Sedež sreski šol referenta
1.	Brežiški	Brežice
2.	Gornjegrajski	Gornji grad
3.	Dolnjelendavski	Dol. Lendava
4.	Dravogradski	Prevalje
5.	Kamniški	Kamnik
6.	Kočeovski	Kočevje
7.	Konjiški	Konjice
8.	I. Kranjski	Kranj
9.	Krški	Krško
10.	Laški	Laško
11.	Litijski	Litija
12.	Logaški	Logatec
13.	Ljubljanski vzh.	Ljubljana
14.	Ljubljanski zah.	Ljubljana
15.	Ljutomerski	Ljutomer
16.	Maribor mesto	Maribor
17.	Mariborski l. b.	Maribor
18.	Mariborski d. b.	Maribor
19.	Murskosoboški	Murska Sobota
20.	Novomeški	Novo mesto
21.	Ptujski	Ptuj
22.	Ptujski Ormoški	Ptuj
23.	Radovljiški	Radovljica
24.	Slovenjegrajski	Slovenj Gradec
25.	Celjski vzh.	Celje
26.	Celjski zah.	Celje
27.	Čbarnski	Kočevje
28.	Šmarnski	Šmarje
29.	Mesto Ljubljana	Ljubljana
30.	II. Kranjski	Škofja Loka

Slede ostale banovine, in sicer se predvideva za posamezne banovine sledeče število šolskih srezov, oziroma nadzorništev: 2. Savska banovina 68 sreskih in 50 šolskih nadzornikov (med njimi kot 46. srez črnomeljčki s sedežem v Črnomlju); 3. Vrbaska banovina 21 sr. in 10 šol. nadzornikov; 4. Primorska banovina 20 sr. in 15 šol. nadzorn.; 5. Drinska banovina 41 sr. in 25 šol. nadzorn.; 6. Zetska banovina 32 sr. in 21 šol. nadzorn.; 7. Dunavska banovina 52 sr. in 46 šol. nadzorn.; 8. Moravska banovina 41 sr. in 23 šol. nadzorn.; 9. Vardarska banovina 48 sr. in 32 šol. nadzorn.; 10. Področje uprave mestá Beograda je razdeljena na 4 rajone s 4 nadzorniki. — Skupno je tedaj: 357 šolskih srezov (rajonov) in 256 sr. šolskih referentov.

Zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o narodnih šolah z dne 5. dec. 1929.

Na predlog ministra prosvete in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta je Nj. Vel. Kralj podpisal zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929, ki se glasi:

§ 1. — § 43. se izpremeni sledeče:

Verski pouk je obvezen za vse priznane veroizpovedi.

Pouk v posameznih krajih vrše pri pripadnikih svoje vere duhovniki dotičnega kraja ali njihovi namestniki. Banskim upravam jih predlaga pristojna verska oblast v imenovanje in razreševanje. V to svrho jim lahko dotična občina daje gotovo nagrado. Oni morajo biti državljani kraljevine Jugoslavije.

V slučaju njihovega službenega ali drugega zadržka, jih je dolžan nadomeščati učitelj dotične šole, ako je iste vere. Na predlog pristojne verske oblasti je lahko taka zamenjava tudi stalna.

Ako se pristojna verska oblast ne porbriga za verski pouk in ne predloži potrebnih predlogov za imenovanje veroučitelja, izda na prošnjo interesentov potrebne odredbe banska uprava in ministrstvo prosvete.

V šolah, v katerih bi imeli veroučitelji najmanj 20 tedenskih ur ter najmanj 20 učencev v vsakem razredu ali oddelku, se lahko postavljajo tudi posebni veroučitelji. Te postavlja minister prosvete iz vrste kandidatov, ki so dovršili bogoslovski študij in, ki mu jih predloži pristojna verska oblast.

Učitelji verouka, če so v svojstvu uradnika ali brez tega svojstva, so dolžni pri svojem šolskem delu držati se predpisov šolskih zakonov ter šolskega in učnega reda, kakor ostali učitelji.

Veroučitelje lahko razreši dolžnosti minister prosvete na predlog banske uprave, ako njihovo delo v šoli ne odgovarja pedagoško-metodičnim načelom, ali njihovo obnašanje v šoli in izven nje ni v skladu s splošnim smotrom narodnih šol. O takih razrešitvah se obvešča vselej pristojna verska oblast.